

**δακτυλικὸν ἑξάμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον (εἰς δισυλλαβίαν) /
dactylic hexameter catalectic**

HEPHAEST. 20. 18 sqq. τὸ δακτυλικὸν δέχεται δακτύλους καὶ σπονδείους κατὰ πᾶσαν χώραν πλὴν τῆς τελευταίας· ἐπὶ ταύτης δέ, εἰ μὲν ἀκατάληκτον εἶη, δάκτυλον ἔξει ἢ διὰ τὴν ἀδιάφορον κρητικόν· εἰ δὲ καταληκτικόν, τὰ ἀπ' αὐτοῦ μειωμένα ἦτοι συλλαβῆ ἢ δύο συλλαβαῖς· καὶ τὸ μὲν καλεῖται καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν, τὸ δὲ καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον. ἐπισημώτατα δ' ἐστὶν ἐν αὐτῷ τὸ τε ἑξάμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον, τὸ καλούμενον ἔπος, οἶον ([Hom.] *Il.* I 1)

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,

ἐπὶ γὰρ τῆς ἐσχάτης λέξεως τῆς ληρος λείπει ὁ δάκτυλος μιᾷ συλλαβῇ.

[HEPHAEST.] 18^a (p. 62) προκείσθω δὲ ἡμῖν τεχνολογίας χάριν ὁ στίχος οὗτος ([Hom.] *Il.* I 43 *et al.*)

ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.

στίχος ἠρωικός· ἀπαθής· μεγέθει ἑξάμετρος· ἀποθέσει καταληκτικός εἰς τροχαῖον· τομὰς δεχόμενος δύο, πενθημιμερῆ καὶ τετάρτην βουκολικὴν· σχήματι πεντάσχημος, ἔχει γὰρ ἓνα μόνον σπονδεῖον, τοὺς δὲ λοιποὺς δακτύλους· ὀκτάκωλος, ὀκτῶ γὰρ ἔχει μέρη λόγου.

CHOROB. 221. 18 sqq. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ εἰς τὸ ἔπος εἰώθαμεν λέγειν γένους μὲν ἐστὶ δυαδικῷ τετρασήμου, εἶδους δακτυλικῷ, μεγέθους ἑξαμέτρου κατὰ πόδα, σχέσεως τακτικῆς, συντάξεως συνθέτου, ἀποθέσεως καταληκτικῆς τῆς εἰς δισύλλαβον, τομῆς † τῆσδε. ἐπειδὴ κυρίως τὸ μέτρον τοῦ ἔπους δακτυλικόν ἐστὶ πᾶν (εἰ γὰρ καὶ εὐρίσκεται σπονδεῖος ἐν αὐτῷ, ἀλλ' οὖν δυνάμει καὶ αὐτὸς δάκτυλός ἐστι, τῆς δευτέρας τοῦ σπονδείου μακρὰς ἀντὶ δύο βραχειῶν οὔσης καὶ κατὰ κράσιν <δύο> βραχειῶν εἰς μίαν μακρὰν συνελθουσῶν). ἐπειδὴ οὖν δακτυλικόν ἐστὶ τὸ μέτρον τοῦ ἔπους, κατὰ πόδα ἓνα ἑξάμετρον, ἔχει πέντε τελείους πόδας καὶ δύο συλλαβάς, τουτέστιν ἢ σπονδεῖον ἢ τροχαῖον, τῆς τελευταίας ἀδιαφορούσης, ὡς αὐτὸς μέλλει εἰπεῖν, καλῶς φαιμέν 'ἀποθέσεως καταληκτικῆς τῆς εἰς δισύλλαβον· καταλήγει γὰρ εἰς δύο συλλαβάς, λείπει δὲ μία, ἵνα γένηται τρισύλλαβον.

TRICH. 374. 26 sq. ὀνομάζεται δὲ καὶ πυθικόν καὶ ἔπος καὶ ἑξάμετρον, ὡς εἶναι τὰς πάσας αὐτοῦ ὀνομασίας πέντε ... (p. 375. 2 sqq.) καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ περιφανέστατον καὶ ἐπισημώτατον τὸ ἑξάμετρον δακτυλικὸν καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον, οἷα εἰσι τὰ τε Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν, καὶ δὴ καὶ τὰ προκείμενα μέτρα (p. 363. 20 sqq.).

TRICH. 376. 30 sqq. ἑξάμετρα δὲ καταληκτικὰ εἰς δισύλλαβον τὰ προκείμενα τρία ἔπη (p. 377. 36 sqq.) ἰστέον δέ, ὅτι ὡς ἐπὶ τοῦ ἱαμβικοῦ καὶ τοῦ τροχαικοῦ, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ δακτυλικῷ καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πάντων διμέτρων ἢ τριμέτρων, καταληκτικῶν ἢ ἀκαταλήκτων καὶ τῶν λοιπῶν, παντὸς μέτρου ἢ τελευταία συλλαβὴ ἀδιάφορός ἐστι, μακρὰ ἢ βραχεῖα λαμβανομένη ἀπεριέργως, διὰ τοῦτο καὶ τὸ δακτυλικὸν ἑξάμετρον, ..., εἰ δὲ καταληκτικόν, εἰ μὲν εἰς δισύλλαβον, πάλιν ἢ σπονδεῖον ἢ τροχαῖον, διὰ τὸ ἀδιάφορον ἔχειν τὴν ἐπὶ τέλους, ὡς τό' (Hes. *op.* 548 sq.)

ἦψος δ' ἐπὶ γαίαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 ἄηρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις.

τὸ μὲν γὰρ πρότερον ἔπος εἰς τροχαῖον, τὸ δὲ δεύτερον εἰς σπονδειὸν ἀπαρτίζει.

PLANVD. in Boeth. cons. 1 (p. 99 Parathomopoulos) εἰσὶ τὰ τῶν ἑμμέτρων τοῦ Βοηθοῦ εἶδη <κη'>, ὧν τὸ πρῶτον ἐστὶν ἑλεγείον, ὃ συνίσταται πρῶτῳ μὲν στίχῳ ἑξαμέτρῳ δακτυλικῷ καταληκτικῷ εἰς δισύλλαβίαν, τῷ καλουμένῳ ἔπει, δευτέρῳ δὲ ἑλεγείῳ κατὰ μὲν τὸ ἠγούμενον μέρος πενθημιμερεῖ ἠρωϊκῷ, κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον πενθημιμερεῖ δακτυλικῷ· πενθημιμερές δὲ ἐστὶ μετὰ δύο πόδας συλλαβὴ ἕκ τῆς λέξεως ἐναπολιπομένη. ἐχρήσατο δὲ τούτῳ τῷ εἶδει δῖς, ἐν τῷ παρόντι τε καὶ ἐν τῷ 'ἐν σκοπέλοισιν Ἀχαιμενιδῶν.

ISAAC MON. 182. 26 sqq. δοκεῖ καὶ τοῦτο (*scil.* τὸ δακτυλικὸν ἑξάμετρον) δυνάμει καταληκτικὸν εἶναι· οὐ γὰρ ἔλλειπει ὁ τροχαῖος τοῦ σπονδειοῦ συλλαβῆ, ὡς ἐντεῦθεν καταληκτικὸν ἐνεργεία εἶναι τὸν στίχον τὸν εἰς τὸν τροχαῖον περατούμενον, ἀλλὰ χρόνῳ.

ΕΡΙΤ. ΗΕΡΗΑΕΣΤ. 359. 10 sqq. τὸ δακτυλικὸν μέτρον δέχεται δακτύλους καὶ σπονδειοὺς κατὰ πᾶσαν χώραν πλὴν τῆς τελευταίας· ἐπὶ ταύτης δὲ, εἰ μὲν ἀκατάληκτον εἶη, δάκτυλον ἔξει ἢ <διὰ> τὴν ἀδιάφορον κρητικόν· εἰ δὲ καταληκτικόν, τὰ ἀπ' αὐτοῦ μειωμένα ἤγουν συλλαβῆ — καὶ καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον καλεῖται — ἤγουν δύο συλλαβαῖς — καὶ καλεῖται καταληκτικὸν εἰς συλλαβὴν. ἐπίσημον δὲ τὸ ἑξάμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον τὸ λεγόμενον ἔπος, ὡς· ([Hom.] *Il.* I 1)

μῆνιν ἄειδε θεὰ <Πηληιάδew Ἀχιλῆος>.

SCHOL. in Aristoph. *eq.* 1014 (p. 227. 13 sqq. Jones-Wilson) (ad vv. 1014-20) ἄκουε δὴ νῦν] ὁ πρῶτος στίχος ἐνταῦθα ἰαμβικὸς τρίμετρος ἀκατάληκτος, οἱ δὲ ἐξῆς ἕξ δακτυλικοὶ ἑξάμετροι καταληκτικοὶ εἰς δισύλλαβον, οἱ καὶ καλοῦνται ἔπη κυρίως, ὡς Ἡφαιστίων φησί (p. 21. 5 sqq). κατὰ μονοποδίαν γὰρ μετρεῖται, ὡς εἴρηται, δακτυλικά. ἐπὶ τῷ τέλει παράγραφος.

SCHOL. A in Herphaest. 127. 16 sqq. πᾶν γὰρ ἔπος ἑξάμετρον (*scil.* δακτυλικόν) καταληκτικόν ἐστὶν εἰς δύο συλλαβὰς τῆς τελευταίας ἀδιαφορούσης μεταξὺ μακρᾶς ἢ βραχείας· κᾶν μακρὰ δὲ ἦ, ἀντὶ βραχείας παραλαμβάνεται. ἢ δευτέρα τοῦ δακτύλου βούλεται σώζεσθαι, ἢ μετὰ τὴν μακρὰν, βραχεῖα· ὥστε ὅτε μακρόν ἐστὶν, ἀντὶ βραχείας παρελήφθη διὰ τὸ ἀδιάφορον εἶναι τὴν τελευταίαν.

SCHOL. B in Herphaest. 273. 18 sqq. ἑξάμετρον δὲ καταληκτικὸν μὲν εἰς συλλαβὴν ἕκ τῶν ὀμηρικῶν οὐκ ἔχομεν· εἴ που δὲ τις ἐντύχοι, ἐστὶ τὸ μιᾶ συλλαβῆ περιπετεῦον τοῦ πενταμέτρου ἀκατάληκτου· καταληκτικὰ δὲ εἰς δισύλλαβον πάντα τὰ ὀμηρικὰ ἔπη. ἀκατάληκτον δὲ σπάνιον ἔξ αὐτῶν, ὡς τὸ·

κύκλωψ, τῆ, πίε οἶνον, ἔπει φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

ATIL. FORTVN. GL VI 283. 21 sqq. de dactylico. dactylicum metrum dicitur, quod ex omnibus dactylis constat. [sed melius sonat versus dactylicus hexameter, si catalecticus fiat, hoc est si disyllabum pedem in ultimo habeat, ut est: (Verg. *Aen.* IX 503)

at tuba terribilem sonitum procul aere canoro].

[S.D.B.]